Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Covid19 – A civil társadalom szerepe az euromediterrán térség újjáépítésében és rezilienciájában

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2023/C 140/03)

Előadó: **Angelo PAGLIARA**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	eljárási szabályzat 52. cikk (2) bekezdés
	saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Külkapcsolatok
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.12.20.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2023.1.24.
Plenáris ülésszak száma:	575.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	183/0/5

1. **Bevezetés**

1.1. A világjárvány okozta válság súlyosan érintette az euromediterrán régiót: súlyosbította a meglévő problémákat, és a korábbiak mellett új kihívásokat is teremtett. A kialakult társadalmi-gazdasági következmények az egyenlőtlenségek növekedésének kockázatával járnak, különösen a gyenge gazdasági és termelési rendszerrel rendelkező országokban.

1.2. Az EGSZB Euromed nyomonkövetési bizottsága úgy döntött, hogy figyelmét a civil társadalomnak az euromediterrán térség újjáépítésében és rezilienciaépítésében játszott szerepére összpontosítja.

1.3. A jelentés elkészítésében az euromediterrán régió civil társadalmi szervezetei, valamint a különböző országok gazdasági és szociális bizottságai vettek részt. Egyedi és szoros együttműködés alakult ki a 2021. évi euromediterrán csúcstalálkozó társrendezőjének, Marokkónak a Gazdasági, Szociális és Környezetvédelmi Tanácsával.

1.4. A tájékoztató jelentés tehát fontos hozzáadott értéket képvisel, amely a Földközi-tenger mindkét partja civil társadalma részvételének köszönhető.

1.5. Ez a jelentés kiegészíti az Oktatás és szakképzés az euromediterrán térségben, Digitalizáció és kkv-k a földközi-tengeri térségben és Fenntartható fejlődés a földközi-tengeri térségben című korábbi tájékoztató jelentéseket ([1]).

2. **Következtetések**

2.1. A civil társadalom a lakosságnak történő segítség- és támogatásnyújtás éllovasaként világszerte azonnal reagált a világjárványra. A civil társadalomnak az euromediterrán térségben is döntő szerepe volt a Covid19 negatív hatásainak enyhítésében.

2.2. Az euromediterrán térségben a civil társadalmi szervezetek alapvető szolgáltatások és egészségügyi ellátás biztosításával, egyéni védőfelszerelések szétosztásával támogatták a kormányzati fellépést, valamint azzal, hogy – különösen a távol eső területeken – segítettek a kulcsfontosságú információk terjesztésében. A világjárvány által a lakosság legkiszolgáltatottabb csoportjaira, például a nőkre, a fiatalokra, a bevándorlókra és a fogyatékkal élőkre gyakorolt hatások enyhítésében is jelentős szerepet játszottak.

([1]) Ez a tájékoztató jelentés kiegészíti az EGSZB-nek a témával kapcsolatosan nemrégiben kiadott egyes véleményeit is, nevezetesen a következőket: Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról (COM(2020) 408 final – 2020/0104 (COD)) Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a technikai támogatási eszköz létrehozásáról (COM(2020) 409 final – 2020/0103 (COD)) (*HL C 364., 2020.10.28., 132. o.*); A koronavírus-reagálási beruházási kezdeményezésről szóló rendelet (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé); Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Covid19-járvány utáni szükséghelyzet: egy új multilaterális mátrix kialakítása (*HL C 364., 2020.10.28., 53. o.*).

2.3. A civil társadalmi tevékenység megerősítette a szolidaritást az euromediterrán térségben; a déli szomszédságban számos civil társadalmi szervezet kezdte meg működését: civil szolidaritási csoportokat hoztak létre, innovatív módszerekkel kísérleteztek, valamint fokozták online tájékoztatási és koordinációs tevékenységüket.

2.4. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a tisztességes és méltányos gazdasági és társadalmi helyreállítás csak a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek, a magánszektor és különösen a kkv-k bevonásával lehetséges. A mediterrán térség helyreállítását és a fenntartható és rugalmas társadalmi-gazdasági modellek kialakítását olyan elveknek kell ösztönözniük, mint a jogállamiság tiszteletben tartása, a demokratikus értékek, a szociális és emberi jogok védelme, az ILO alapvető egyezményeinek végrehajtása, valamint a fenntartható fejlődés és az éghajlat-semlegesség célkitűzéseinek elérése iránti közös elkötelezettség.

2.5. Az EGSZB üdvözli a földközi-tengeri térségre vonatkozó új program elfogadását, és hangsúlyozza, hogy a helyreállítást támogató valamennyi intézkedésnek a régió fejlődését és a régió lakossága életminőségének javítását kell szem előtt tartania.

2.6. A Földközi-tenger ma egy sor olyan társadalmi, politikai, környezeti, geopolitikai és bevándorlási kihívás középpontjában áll, amelyek nemcsak Európa, hanem az egész világ számára kulcsfontosságúak. Az EGSZB úgy véli, hogy a térség egyre növekvő, többdimenziós kihívásait csak az Európai Unió által támogatott, megújított és hatékony multilateralizmus révén lehet kezelni.

2.7. Az éghajlatváltozás hatásai az elsivatagosodás, a vízhiány és a hőmérséklet emelkedése révén a mediterrán térségre is hatással vannak. A jelenlegi válság rávilágított arra, hogy meg kell erősíteni a közös rezilienciát, és új együttműködési lehetőségeket kell keresni a környezetvédelem és a digitalizáció területén. Az EGSZB úgy véli, hogy hasznos lenne – nem utolsósorban a civil társadalom növekvő tudatossága miatt és a szociális partnerek nagyobb mértékű bevonása révén – kiterjeszteni és megerősíteni a WestMedhez hasonló kezdeményezéseket, hogy a munkahelyteremtést, valamint az ökoszisztéma és a sokféleség védelmét célzó kék gazdasági modellek révén hozzá lehessen járulni az éghajlat-politikai és környezetvédelmi célok eléréséhez.

2.8. Tíz évvel az arab tavasz után az Európai Unió megújította együttműködési stratégiáját a mediterrán térséggel. Ebben az összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy az új program a földközi-tengeri térség számára kulcsfontosságú eszköz a régió Covid19-válságot követő társadalmi és gazdasági helyreállításához. A partnerség iránti megújult elkötelezettségnek nemcsak a gazdasági és társadalmi kihívásokhoz kell szorosan kapcsolódnia, hanem a környezeti, demográfiai és bevándorlási kihívásokhoz is, teljes mértékben tiszteletben tartva a haladást és az Unió alapértékeit. Az egészségügyi létesítmények helyzete a régió számos területén sérülékenynek bizonyult, a világjárvány okozta válság pedig komoly próbatétel, amely a politikai stabilitást is befolyásolhatja.

2.9. A mediterrán térség helyreállítási és újjáépítési programjaiban különös jelentőséget kell tulajdonítani idegenforgalmi ágazat és különösen a kis- és középvállalkozások gyors helyreállításának, hiszen a munkavállalók több mint felét ők foglalkoztatják az EU-ban. Ha a válság hatásai elhúzódnának – figyelembe véve a strukturális munkanélküliséget is – annak súlyos társadalmi következményei lennének, különösen a fiatalok és a nők körében.

2.10. A munkaerő humántőkéjének fejlesztése különösen fontos az EU földközi-tengeri partnerországainak fenntartható fejlődése szempontjából. Különösen az idegenforgalmi ágazatban kell előmozdítani a személyzet képzését. Az EGSZB megjegyzi továbbá, hogy a déli partnerországokból a magasan fejlett iparosodott országokba irányuló „agyelszívás" jelentős akadályt jelent, különösen az előbbi országok gazdaságainak digitális átállása szempontjából. Az Európai Unió tagállamainak ezért meg kell könnyíteniük mind az önálló vállalkozók, mind az alkalmazottként munkát vállalók számára, hogy rövid vagy középtávú munkavállalási engedélyt kapjanak az EU-ban, különösen az informatikai ágazatban. Az Európai Bizottságnak továbbá digitális projektek végrehajtását kell támogatnia a partnerországokban annak érdekében, hogy különösen az informatikai technikusok jó foglalkoztatási lehetőségeket találjanak a saját országukban.

2.11. A déli szomszédsággal folytatott párbeszéd megerősítése érdekében az EU a meglévő együttműködési eszközöket és programokat fogja felhasználni. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a civil társadalmi szervezetek lehető legszélesebb körű bevonását ajánlja egy olyan, minden szintre kiterjedő társadalmi és civil párbeszéd révén, amely figyelembe veszi a különböző érintett szereplők sajátosságait és szerepét, és értékeli a jelenlegi átalakulások és válságok – elsősorban az éghajlatváltozás – hatásainak kezeléséhez szükséges politikák és intézkedések meghatározásában és végrehajtásában való részvételüket.

2.12. A becslések szerint a déli szomszédság számos országában csökkenni fog az egy főre jutó GDP, és ugyanitt komoly kihívásokkal kell szembenézni majd a növekvő társadalmi, gazdasági és szegénységgel kapcsolatos kockázatok kezelése során. Ezért olyan gazdasági és pénzügyi újjáépítési tervekre van szükség, amelyek a növekvő szociális bizonytalanságot okozó problémák kezelésére irányuló intézkedéseket is tartalmaznak.

2.13. A mediterrán térség számos országának gazdasági helyreállítása szorosan összefügg a megfelelő oltási kampány hatékonyságával, ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy erősítsék meg a COVAX-ot, és az európai intézmények nyújtsanak maximális logisztikai és ellátási támogatást kétoldalú megállapodásokon keresztül is. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy különösen fontos támogatni a Földközi-tengertől délre fekvő partnerországokat abban, hogy saját országukban önálló gyártólétesítményeket hozzanak létre oltóanyagok és egészségügyi termékek előállítására. Ezzel összefüggésben megismétli azt a kérését, hogy komolyan vitassák meg, hogy a világjárványok elleni küzdelem érdekében oltóanyagokra és egészségügyi termékekre vonatkozó szabadalmakat szabadítanak fel.

2.14. Az EGSZB úgy véli, hogy a Covid19 utáni helyreállítás keretében a civil társadalom aktív részvétele kulcsfontosságú az olyan célok eléréséhez, mint amilyen az emberek életminőségének javítása és a fenntartható fejlődés új modelljének kidolgozása. Ezért felszólítja az európai intézményeket, hogy a déli szomszédsággal megvalósuló partnerség keretében erősítsék tovább a civil társadalmi szervezetek bevonásának valamennyi eszközét.

2.15. A civil társadalmi szervezetek élen jártak a világjárványra adott egészségügyi és szociális válaszlépések támogatásában, és tevékenységük lehetővé tette a lakosságra gyakorolt szociális és egészségügyi következmények enyhítését. Amint azonban arra az EGSZB már rámutatott: a társadalmi igényekre való reagálási képességüket befolyásolja, hogy az erőforrások gyakran korlátozottan és ingadozó mennyiségben állnak rendelkezésre. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy meg kell erősíteni a civil társadalmi szervezetek számára biztosított támogató mechanizmusokat, nem utolsósorban a világjárvány által különösen érintett, legkiszolgáltatottabb csoportok – például a fiatalok, a nők, a bevándorlók és a fogyatékossággal élők – magasabb szintű védelme érdekében.

2.16. Az EGSZB további fellépést sürget az európai intézmények részéről a béke, a demokráciák és az emberi jogok tiszteletben tartásának támogatása érdekében a mediterrán szomszédság konfliktus sújtotta területein. A világjárvány miatt tovább romlottak a konfliktus sújtotta területek lakosságának körülményei, és határozott kezdeményezésekre van szükség egy átfogó béketerv biztosításához.

2.17. Tekintettel a világjárvány okozta válságból való, várhatóan nehéz kilábalásra, az EU és Marokkó, illetve Tunézia között folyamatban lévő kereskedelmi tárgyalások, valamint a Jordániával hamarosan kezdődő tárgyalások egyre fontosabbá válnak. Az EU-nak jobban figyelembe kellene vennie a meglévő aszimmetriákat, és megfelelően alkalmazkodnia kellene déli kereskedelmi partnereihez. Az EGSZB kéri a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek nagyobb mértékű bevonását a tárgyalási folyamatokba, valamint ennek a Szerződésekben történő hivatalos rögzítését, hogy a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek ténylegesen hozzájárulhassanak a partnerországok közötti kereskedelmi kapcsolatokhoz, különösen a jövőbeli kereskedelmi megállapodások fenntarthatóságról szóló kötelező fejezetei végrehajtásának biztosítása érdekében.

2.18. Emellett az EGSZB azt javasolja, hogy a civil társadalmi szervezeteket és a szociális partnereket – hivatalosan strukturált bevonásuk részeként – ne csak a fenntarthatósági fejezetek terén, hanem a kereskedelmi és beruházási megállapodások teljes hatóköre kapcsán ruházzák fel hatáskörökkel.

2.19. Az EGSZB megismétli azt az álláspontját, hogy az Unió kereskedelemösztönző támogatási alapjainak egy részét arra kellene fordítani, hogy előbbi támogassa a civil társadalmi szervezetek fenntartható kereskedelmi és beruházási erőfeszítésekkel kapcsolatos szerepvállalását és kapacitásépítését.

2.20. Az EGSZB már korábban is javasolta a digitális készségek megerősítését a Földközi-tenger mindkét partján. A földközi-tengeri régióra vonatkozó új stratégia elfogadását követően és a világjárvány utáni újjáépítésre tekintettel az EGSZB rámutat, hogy a digitális infrastruktúrába történő beruházásokat és a kkv-k digitális átalakulásának támogatását – mint a foglalkoztatás és a szociális fejlődés motorját – meg kell erősíteni, többek között a szociális partnerek bevonásával, felismerve a kollektív tárgyalásokban és a különböző szintű szociális párbeszédben rejlő lehetőségeket.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. A pandémiás válsághelyzet súlyosbította a földközi-tengeri térség kritikus kérdéseit; 25 évvel a Barcelonai Nyilatkozat és 10 évvel az arab tavasz után a Földközi-tenger térségében a kihívások továbbra is óriásiak. Az Európai Unió és a mediterrán térségbeli partnerei nemrégiben úgy döntöttek, hogy a nagyszabású „új program a földközi-tengeri térség számára” keretében újraindítják és megerősítik az együttműködést.

3.2. Az új program azon a meggyőződésen alapul, hogy csak együtt és a partnerség szellemében dolgozva tudjuk sikeresen és közös érdekeinknek megfelelően kezelni a jövő stratégiai kihívásait. A program a 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozóan célzott gazdasági beruházási tervet irányoz elő a földközi-tengeri térség társadalmi-gazdasági helyreállításának előmozdítására. A Josep Borrell főképviselő által megfogalmazott közös cél egy békés, biztonságos, demokratikusabb, környezetbarátabb, virágzó és befogadó déli szomszédság kiépítése.

3.3. A Med Dialogue for Rights and Equality [Párbeszéd a jogokért és esélyegyenlőségért a mediterrán térségben] által nemrégiben közzétett, *Bridging the Sea* [A tenger áthidalása] ([2]) című tanulmányból kiderül, hogy a déli szomszédságban működő civil társadalmi szervezetek közel 63 %-a foglalkozik olyan kérdésekkel, mint a demokrácia és a jogok megerősítése, míg több mint 53 %-uk küzd többek között a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek ellen. Egyre fogékonyabbak és egyre több figyelmet fordítanak az ökológiai és környezeti kérdésekre. Ezek az adatok azt igazolják, hogy megvannak a szilárd alapok, valamint azt, hogy meg kell erősíteni a civil társadalom támogatását annak érdekében, hogy jobban meg tudjunk felelni a jövő kihívásainak.

3.4. A civil társadalom a déli szomszédságban az elmúlt két évtizedben megerősítette jelenlétét. Tevékenysége lehetővé tette a lakosságra gyakorolt szociális és egészségügyi következmények enyhítését, ugyanakkor rávilágított arra is, hogy a jobb működés érdekében meg kell erősíteni a civil társadalom kapacitásait és készségeit.

3.5. A mediterrán térség a világ többi részéhez hasonlóan jelentős gazdasági és társadalmi sokkot szenvedett el a Covid19-világjárvány miatt. A társadalmi és egészségügyi következményeket súlyosbította a megfelelő közegészségügyi infrastruktúra hiánya, különösen a legveszélyeztetettebb országokban. A világjárvány számos országban a jó néhány tényező miatt – mint például az amúgy is bizonytalan gazdasági és szociális helyzet, a magas munkanélküliség és egyes területeken, például Líbiában és Szíriában a konfliktusok következményei – eleve fennálló válságok sorát gyarapította.

3.6. A mediterrán térség kormányai – bár messze nem egyformán – azonnal reagáltak, hogy a világjárvány terjedését megfékezzék: a szociális partnerekkel és a civil társadalmi szervezetekkel együttműködve intézkedéseket hoztak a munkavállalók és a vállalkozások támogatására, bár részvételük gyakran elégtelen volt, és egyes esetekben el is maradt. A világjárvány hatásainak megfékezése érdekében szinte valamennyi mediterrán államban – például Marokkóban, Egyiptomban, Jordániában és Libanonban – lezárásokat, kijárási tilalmat és utazási korlátozásokat vezettek be.

3.7. A világjárvány okozta válság miatt a térség számos kormánya expanzív politikát vezetett be a gazdasági válság kezelésére és egyes ágazatok támogatására a termelés ösztönzésével, adókedvezmények és gazdasági ösztönzők bevezetésével, valamint a beruházások vonzóvá tételére irányuló intézkedésekkel.

3.8. A világjárvány az egész mediterrán térségben negatív gazdasági következményekkel járt, nemcsak olyan tényezők miatt, mint a belső és külső kereslet csökkenése és a fogyasztás visszaesése, hanem a romló pénzügyi helyzetből és az államadósságból adódóan is. A világjárvány okozta válság kezdete óta a régió kormányai további forrásokat különítettek el az egészségügyi és gazdasági rendszerek számára, hogy bizonyos ágazatokat támogassanak. Emiatt a mediterrán térség szinte valamennyi országában jelentősen meg fog nőni az államháztartási hiány.

3.9. A közlekedési ágazatot súlyosan érintették a korlátozó intézkedések, amelyek gátolták és csökkentették a nemzetközi mobilitást, így az idegenforgalom volt az egyik leginkább érintett ágazat a világjárvány okozta válságban. Az OECD becslései szerint az ágazatban 45–70 %-os visszaesés, a nemzetközi turizmusban pedig 60–80 %-os csökkenés várható ([3]). A turizmus a földközi-tengeri térség országainak egyik legfontosabb gazdasági ágazata, és az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD) szerint Egyiptom és Marokkó a világ legsúlyosabban érintett országai közé tartozik ([4]).

3.10. A mikro-, kis- és középvállalkozások és az önálló vállalkozók a déli parton fekvő országok gazdaságának egyik fontos összetevőjét képezik. Jelentősen csökkent a forgalmuk, és a legtöbbjük kénytelen volt csökkenteni az alkalmazottak létszámát. E tekintetben olyan strukturális intézkedések bevezetésére lesz szükség, amelyek segíthetnek a kkv-knak kilábalni a válságból, növekedni és megújulni oly módon, hogy közben képesek legyenek szembenézni a digitalizáció és a dekarbonizáció kettős kihívásával is.

([2]) https://meddialogue.eu/wp-content/uploads/2021/02/Publication-Bridging-the-sea.pdf
([3]) https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses&_-ga=2.143901749.1647750476.1622806508-1692148678.1622806341
([4]) https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d3_en.pdf

3.11. A mediterrán térségben a világjárvány okozta válság minden társadalmi csoportot érintett, de különösen a következőket: a fiatalokat a munkaerőpiac romlása és az iskolákat és egyetemeket érintő bezárások miatt; a nőket, akik egyes területeken, például a déli szomszédságban, főként az informális gazdaságban, a mezőgazdaságban és az idegenforgalmi ágazatban dolgoznak, amelyeket súlyosan érintettek a korlátozó intézkedések; a kiszolgáltatott csoportokat, például az informális munkavállalókat és a menekülteket, akiket gyakran nem érintettek a szociális védelmi intézkedések; valamint a fogyatékkal élőket a gyakran nem megfelelő szolgáltatások miatt.

3.12. A déli szomszédság egyes területein olyan tényezők, mint a vízhiány és a higiéniai és egészségügyi szolgáltatásokhoz való rossz hozzáférés – különösen a társadalmilag legelszigeteltebb rétegekben, a konfliktus sújtotta területeken és a menekülttáborokban – súlyosbították a járvány hatását.

4. **Kihívások és lehetőségek**

4.1. Amint azt az Unió a Mediterrán Térségért főtitkára kiemelte ([5]), a jelenlegi egészségügyi válság veszélyezteti a térségben az elmúlt években elért társadalmi-gazdasági fejlődést. A válság azonban lehetőséget kínál az integráció megerősítésére és a gazdaságok rugalmasabbá tételére.

4.2. A civil társadalom szerepe az euromediterrán térségben kiemelkedő fontosságú egy igazságosabb és befogadóbb társadalom világjárvány utáni felépítésében; ehhez hasonlóan pedig, ahogyan azt a portói szociális csúcstalálkozón ([6]) is kiemelték, a szociális partnerek és a civil társadalmi szervezetek aktív részvétele kulcsfontosságú ahhoz, hogy senki ne maradjon le, és hogy a szociális jogok európai pillére ténylegesen megvalósuljon.

4.3. A Covid19 és a kapcsolódó intézkedések veszélyeztetik a civil társadalom fenntarthatóságát. A kormányok és számos adományozó felfüggesztette a vissza nem térítendő támogatásokat, és befagyasztotta a finanszírozást, továbbá forrásokat csoportosított át a Covid19-járvány enyhítését célzó erőfeszítésekre. Ennek következményei veszélyeztetik a civil társadalmi szervezetek már amúgy is törékeny fenntarthatóságát, a közösségek további szolgálatának lehetőségét, valamint számos civil társadalmi aktivista munkáját, jóllehet nagy az elvárás a civil társadalmi szervezetekkel szemben. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a szervezett fenntarthatósági támogatások és az alapvető támogatási források elengedhetetlenek ahhoz, hogy a civil társadalmi szervezetek alkalmazkodni tudjanak a gyorsan változó helyzetekhez, és válság idején folytathassák működésüket.

4.4. Az EGSZB kiemelte, hogy az éghajlatváltozás hatásainak szempontjából a Földközi-tenger a világ egyik legkiszolgáltatottabb területe. A Covid19 negatívan befolyásolta a társadalmi helyzetet és a fejlődést, ami sürgőssé teszi a fenntartható fejlődés és a zöld gazdaság stratégiáinak elfogadását.

4.5. A helyreállítási tervek elfogadása a mediterrán térségben potenciálisan lehetőséget jelent a régió gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődésének biztosítására. A fejlesztési lehetőségeket mindenképpen össze kell kapcsolni az olyan elvek tiszteletben tartásával, mint a szolidaritás, az egyenlőtlenségek elleni küzdelem, valamint a jogállamiság védelme és tiszteletben tartása. A civil társadalom aktív részvétele valamennyi cél elérésével kapcsolatban alapvető fontosságú.

4.6. A déli szomszédság országaiban a Covid19 utáni jövőbeli újjáépítési terveknek a gazdasági növekedés mellett elsősorban az éghajlatváltozáshoz, a vízhiányhoz, a sivatagosodáshoz és a környezetszennyezéshez kapcsolódó környezeti problémák megfékezésére irányuló intézkedésekre kell összpontosítaniuk. A környezetvédelmi és természetvédelmi intézkedések a gazdaság diverzifikálása és minőségi munkahelyek teremtése révén pozitív hatást gyakorolhatnak a mediterrán térségre. Ezzel összefüggésben az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a déli partnerországokban nagyon nagy lehetőségek rejlenek a megújuló energiákban (különösen a nap- és szélenergiában), és arra kéri az EU-t és tagállamait, hogy törekedjenek fenntarthatóbb közös beruházásokra ezen a területen.

4.7. Az EGSZB már hangsúlyozta, hogy a mediterrán térségben is elő kell mozdítani az igazságos átmenetet, hogy az az egészségügy, az oktatás és a nemek közötti egyenlőség terén is előnyökkel járjon. A valóban az átmenet és a digitalizáció elveihez igazodó helyreállítás biztosítása érdekében döntő fontosságú lesz a tudatosság és az egyes vállalkozói attitűdök és digitális készségek fejlesztése. Az EGSZB támogatja a déli partnerországok arra irányuló felhívását, hogy az EU és tagállamai erőteljesebben kötelezzék el magukat a földközi-tengeri térségben folytatott kutatási és fejlesztési együttműködés iránt.

([5]) UfM Foreign Affairs Ministers set priority areas for stronger cooperation and integration in the Euro-Mediterranean region – Union for the Mediterranean – UfM (ufmsecretariat.org)

([6]) https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment/

4.8. A déli szomszédság helyreállítása – egy olyan környezetben, amelyet az informális foglalkoztatás és gazdaság magas aránya jellemez – szorosan kapcsolódik egy hatékony szakképzési és oktatási modell kialakításához is. Az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy különösen a fiatalok és a nők esetében meg kell erősíteni a szakmai készségeket, hogy azokat nemzeti és transznacionális környezetben is hasznosítani tudják az „agyak körforgása" érdekében. A civil társadalmi szervezetek fontos szerepet játszanak a készségek megerősítésében is a nem formális oktatás, műhelytalálkozók és képzések szervezése, valamint a szociális gazdaság előmozdítása révén. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy hogy szükség van a szociális partnerek bevonására – amint azt többek között már az „UfM Regional dialogue with social partners" [UMT – Regionális párbeszéd a szociális partnerekkel] című dokumentum is hangsúlyozta –, nem utolsósorban a munkaerőpiaci kereslet és kínálat közötti „eltérés" kezelése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2023. január 24-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG